

4.5.2018

Sosiaali- ja terveysministeriö

Lausunto sosiaali- ja terveyskeskuksia koskevista asiakirjamalleista

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriön lausuntoa sosiaali- ja terveyskeskuksia koskevista asiakirjamalliluonnoksista.

Valtiovarainministeriön edustajat ovat osallistuneet sosiaali- ja terveysministeriön malliehtoja ja korvausmalleja valmistelevien työryhmien työhön. Lausuntopyyntö koskee sosiaali- ja terveyskeskukselle asetettavia ehtoja liitteeseen. Asiakasseteli- ja henkilökohtaisen budjetin palvelutuottajia koskevat mallit julkaistaan erikseen.

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa (valinnanvapauslaki, HE 16/2018 vp) sisältää säännökset asiakkaan valinnanvapauden sisällöstä, valinnanvapauden käyttämiseen liittyvästä neuvonnasta ja ohjauksesta, palvelutarpeen arvioinnista sekä palvelujen yhteensovittamisesta, palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä, palvelujen tuottamisesta ja tuottajia koskevista velvoitteista, palveluntuottajille suoritettavista korvauksista, tiedonhallinnasta, valvonnasta sekä valinnanvapausmallin käyttöön-otosta. Lain 42 §:ssä säädetään maakunnan asettamista ehdoista palveluntuottajille. Säännöksen mukaan maakunta voi asettaa suoran valinnan palveluntuottajille sekä asiakassetelillä ja henkilökohtaisella budjetilla annettavan palvelun tuottajille palvelujen laatua, voimavaroja ja saatavuutta, palveluketjuja, palvelujen yhteensovittamista koskevia, normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumista koskevia ja muita palvelujen tuottamiseen liittyviä ehtoja, joilla edistetään väestön terveyttä ja hyvinvointia sekä väestön palvelutarpeita vastaavien riittävien palvelujen yhdenvertaista saatavuutta maakunnassa tai jotka muutoin ovat tarpeen maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseksi. Lakiesityksen 48 §:n mukaan ennen kuin yksityinen palveluntuottaja aloittaa suoran valinnan palvelujen tuottamisen, sen ja maakunnan on tehtävä sopimus 43 §:n mukaisen hallintopäätöksen ja 46 §:n mukaisen hyväksymisen tuottajakohtaisesta soveltamisesta.

Valtiovarainministeriö toteaa, että valinnanvapauslakiesityksen mukainen malli, jossa maakunta asettaa hallintopäätöksellä palveluntuottajille ehdot ja tekee sopimuksen ehtojen tuottajakohtaisesta soveltamisesta, on uudenlaista sääntelyä, joka poikkeaa perusteeltaan oleellisesti totutusta sopimukseen perustuvasta palvelujen hankinnasta. Koska ehdot asetamalla toimeenpannaan uudenlaista järjestelmää, on varsinkin tässä alkuvaiheessa tarpeen, että malliehdoissa jonkin verran kuvataan myös niiden taustalla olevaa lainsäädäntöä. Malliehtojen muotoilussa valittu tekniikka on selkeä, koska mallissa on tuotu esille, missä kohdin maakuntien vähintään tulee täydentää niitä maakunnan päätösten mukaisesti. Ehdoissa voidaan huomioida paikalliset olosuhteet valinnanvapauslain mukaisesti. Ehtoja asettamalla maakunta toteuttaa palvelustrategiaansa. Valtiovarainministeriö toteaa, että maakunnan palvelujen järjestäjänä tulee sille säädetyn järjestämisvastuun toteuttamiseksi valvoa ja

ohjata tuotantoa, minkä vuoksi maakunnan asettamien ehtojen tulee olla mahdollisimman kattavat ja selkeät.

Ehtojen sisältö on erittäin merkityksellinen maakunta- ja soteuudistuksen toimeenpanon ja uudistuksen tavoitteiden toteutumisen kannalta. Maakuntien päätökset määrittävät minkälainen valinnanvapausmalli tulee olemaan, lainsäädännöllä määritellään ainoastaan käytettävissä oleva kehikko. Ehtojen asettamisen ja seurannan avulla maakunta ohjaa palvelujen tuotantoa ja kustannuksia, minkä vuoksi niillä on suuri merkitys palvelujen saatavuuden, maakunnan ja kansallisten tavoitteiden sekä kustannusten kehittymisen kannalta. Valtiovarainministeriö toteaa, että osana valtion ja maakunnan välistä ohjaus- ja neuvottelumenettelyä tullaan kiinnittämään huomiota maakunnan asettamien ehtojen ja päättämien korvausten kustannusvaikutuksiin ja mahdollisiin vaikutuksiin koskien palvelujen laatua.

Valtiovarainministeriö pitää tärkeänä malliehtojen jatkuvaa evoluutiomaista kehittämistyötä. Koska maakunnat päättävät itsehallintonsa nojalla palvelutuottajille asetettavista ehdoista, malliehdot eivät ole luonnollisestikaan sitovia, vaan maakunnat voivat hyödyntää niitä uudistuksen toimeenpanossa. Maaakuntavalmistelussa on jatkossakin tärkeää tehdä yhteistyötä esimerkiksi palvelukuvausten laatimisessa.

Yksittäisten malliehtojen ja kokonaisuuksien osalta valtiovarainministeriö toteaa seuraavaa.

- Vakuuden asettamista, sanktioita ja virheiden seuraamuksia koskevat ehdot ovat tarpeen maakunnan järjestämismallivastuun ja valvonnan toteuttamiseksi, tältä osin valtiovarainministeriö toteaa maakuntien mahdollisimman yhtenäisten käytäntöjen merkityksen.
- Ehtojen järjestystä tulisi vielä kehittää jatkotyössä siten, että palvelutuotantoa koskevat ehdot ja järjestämismallivastuuta toteuttamista koskevat juridiset ehdot olisivat koottuina kokonaisuuksina.
- Korvausten maksamista koskeva ehto luku 10.2 kohta 8, joka koskee palvelujen keskeyttämisoikeutta mak-suviivästyksen takia, ei ole kohtuullinen, ja se tulisi poistaa tai muuttaa. Korvausten maksamista koskevat ehdot tulee jatkotyössä tarvittaessa vielä tarkastella suhteessa KELA:n järjestelmään.
- Valtiovarainministeriö toteaa, että kansallisen tiedonhallintakanavan (valinnanvapauslain 77 §) käyttöön-otosta tulee seuraamaan ehtojen tietotuotantoa koskevien kohtien tarkistustarve.
- Ehtojen jatkotyössä tulee huomioida tiedonhallinnan lainsäädännön uudistaminen. Tiedonhallinnan lainsäädännön tavoitteena on varmistaa tietojen monipuolinen, sujuva ja turvallinen hyödyntäminen julkisissa palveluissa. Tarkoituksena on säätää uusi tiedonhallintaa koskeva yleislaki, julkisen hallinnon tiedonhallintalaiki, johon koottaisiin sääntelyä julkisuuslaista, arkistolaista ja tietohallintolaista. Lisäksi tulisi huomioida laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista.
- Ehtojen jatkotyössä tulee huomioida vielä mahdollinen muutostarve tai esimerkiksi tarve erilliseen ohjeistukseen, joka johtuu EU:n tietosuojasetuksesta ja sitä täydentävästä kansallisen lainsäädännöstä (HE 9/2018 vp) sekä saavutettavuusdirektiivistä ja HE 60/ 2018 vp:n mukaisesta lainsäädännöstä.

- Valtiovarainministeriö ei pidä tarpeellisena mallia hallintopäätöksestä, joka mainitaan liitteen 4 (hallintopäätöksen ehdot asiakirjamalli) sivulla 1 osana asiakirjamallikokonaisuutta.

Osastopäällikkö, ylijhtaja

Jani Pitkäniemi

Lainsäädäntöneuvos

Mervi Kuittinen

